

OPO – Organisasjonen mot politisk overvåking

Postboks 628 Sentrum

0106 Oslo

Telefon 900 19 985

e-post: post@opo1.no

Bank giro 0537.51.98403

<http://www.opo1.no>

Medlemsbulletin nr. 2/2013

INNHALDSFORTEGNELSE

Permanent Innsynslov - leder	1
Spørsmål til partiene om overvåking	3
Svar fra partiene	4
Kommentar til svarene	7
SVs forslag til ny overvåkingskommisjon	8
Hvorfor USAS overvåking burde bekymre oss, av	11
Datatilsynets	

PERMANENT INNSYNSLOV

GEIR HOVLAND, LEDER AV OPO

Helt fra starten av OPO i 2001 har kravet om en permanent innsynsordning stått sentralt. Den midlertidige innsynsloven fra 1999 hadde en rekke mangler, men avslørte uansett at den tidligere kontrollen med POT hadde vært høyst mangelfull. Det har hele tida vært OPOs oppfatning at bare gjennom at offentligheten i ettertid får innsyn i de hemmelige tjenestenes virksomhet vil en kontroll kunne fungere.

Det betyr ikke at OPO mener at offentligheten skal ha innsyn mens en sak er under etterforskning. OPO ser behovet for hemmelige tjenester i dagens samfunn. Men vi ser ikke behovet for hemmelighold av opplysninger i mange ti-år etter at opplysningene ble etterretningsmessig uinteressante.

Formålet med hemmelighold skal ikke være å beskytte PST og de tilknyttede politiske aktørene mot berttiget politisk kritikk. Det er derfor skuffende at Justisdepartementet og PST fortsatt praktiserer et totalt hemmelighold når det gjelder opplysninger i POTs arkiver og gir avslag på søknader om innsyn for personer som ikke benyttet seg av den midlertidige innsynsloven, men nå ønsker å se mappene sine.

På dette området er det en hellig allianse mellom DNA og Høyre som gjør en politisk opposisjon svært vanskelig.

Den manglende reaksjonen fra ledende norske politikere på Snowdens avsløring av USA's hemmelige PRISM program ned verdensomspennende overvåking av nett-trafikk, er illustrerende for DNA/H-alliansens knefall for USA. Der hvor andre europeiske politikere reiser kritikk og debatt, som for eksempel i Tyskland, tier sentrale norske politikere.

Det er noen lyspunkter likevel: for det første har Datatilsynet sendt brev til Justis- og beredskapsminister Grete Faremo og bedt om å få klarhet i flere forhold rundt PRISM, bl.a. hvilke data som er samlet inn og hvor opplysningene kommer fra. Dette er i tråd med en henvendelse som Working Party 29 som er et rådgivende organ for personvern under EU-kommisjonen, sendte til EU-kommisjonær Viviane Reding.

Det er bra at Datatilsynet og leder Bjørn Erik Thon gjør jobben sin!

Også EOS-utvalgets leder har opplyst at utvalget vil gjøre undersøkelser om hvilke opplysninger norske hemmelige tjenester har fått fra sine utenlandske samarbeidspartnere.

OPO vil følge opp disse sakene overfor de aktuelle organene.

Et annet lyspunkt er SVs forslag om en ny kommisjon som skal vurdere den totale overvåking som norske borgere blir utsatt for. OPO hilser forslaget velkomment! Så blir det interessant å se om andre partier slutter seg til forslaget? Vi har våre tvil om det!

SPØRSMÅL TIL PARTIENE OM OVERVÅKING

OPO HAR STILT FØLGENDE SPØRSMÅL TIL DE POLISTISKE PARTIENE I FORBINDELSE MED ÅRETS STORTINGSVALG :

1. Etter Lund-kommisjonens rapport i 1996 ble det i noen år gitt innsyn i dokumenter fra Overvåkingspolitiet gjennom en egen innsynsordning.

Hvordan stiller deres parti seg til å gjøre denne ordningen permanent slik at alle kan få innsyn i dokumenter fra de hemmelige tjenestene etter en viss tid og etter bestemte prosedyrer?

2. Som en følge av terroraksjonene i USA i 2001, har overvåkingslovgivningen i Norge og internasjonalt blitt strammet inn og de hemmelige tjenestene har fått utvidete fullmakter.

Vil deres parti arbeide for å utvide de hemmelige tjenestenes fullmakter eller har utviklingen gått for langt?

3. Etter terroraksjonene 22.juli 2011 understreket regjeringen at "hat og terror skal møtes med mer demokrati, mer åpenhet men aldri naivitet."

Mener deres parti at dette er en riktig målsetning, og at utviklingen de siste to årene er i tråd med en slik målsetning?

4. Stortinget har i vår behandlet et forslag om "soloterrorisme", slik at det ikke er nødvendig å samarbeide med noen for å bli dømt for forberedelser til terrorisme.

Støttet deres parti dette forslaget, eventuelt hvilke motforestillinger har dere og er dagens forbud tilstrekkelig for å bekjempe "soloterrorisme"?

SVARENE :

1. KrF støttet i sin tid at det skulle gis innsyn i dokumenter fra Overvåkingspolitiet gjennom en egen innsynsordning, og er i prinsippet åpen for en liknende ordning i fremtiden.

2. KrF er opptatt av å verne om personvernet, samtidig som Politiet og Forsvaret må sikres gode verktøy for å bekjempe terror.

3. KrF er enig i at dette er en riktig målsetning i bekjempelsen av terror, fordi dialog og meningsutveksling bidrar til å hindre undertrykkelse av meninger. Dette er viktig i arbeidet med å hindre terror. KrF har i Stortinget blant annet stemt mot

datalagringsdirektivet fordi vi mener at personvernet vil bli svekket ved en innføring av direktivet. Vi vil derfor kjempe for mer åpenhet og demokrati i samfunnet.

4. KrF støttet forslagene i Prop. 131 I endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 (Forberedelse av terror). Arbeidet med å bekjempe terrorisme er komplekst og krevende, og hvordan et mulig terrorangrep vil utarte seg kan være vanskelig å forutse. Det er derfor viktig at verktøyet hele tiden evalueres og vurderes, samtidig som personvern hensynet blir tatt med i vurderingen.

Med vennlig hilsen

Kristelig Folkeparti

Alf Rose Sørsgaarden (spesialrådgiver/leder av politisk avdeling)

1. Senterpartiet stiller seg positive til dette.

2. Vi vurderer det slik at de hemmelige tjenestene i Norge har tilstrekkelige fullmakter til å ivareta deres oppgaver på en god måte.

3. Senterpartiet mener generelt at mer åpenhet og mer folkeopplysning er til det beste for vårt samfunn. Vi velger å ikke karakterisere utviklingen med hensyn til dette de siste to årene.

4. Vi støttet forslaget slik det ble foreslått fra regjeringen. Men "terrorismen" er under fortløpende endring, og da er det viktig at vi har et regelverk som tar dette innover seg, samtidig som det hindrer en generell overvåkning eller er brudd med de viktige personvernrettighetene.

Med venleg helsing

Bjørn Nesse Hunderi (Politisk rådgjevar, Senterpartiets Stortingsgruppe)

1. Venstre er positive til å gjøre ordningen permanent for å sikre økt innsyn etter en viss tid og etter bestemte prosedyrer.

2. Venstre har ikke foreslått å utvide de hemmelige tjenestenes fullmakter. Vi mener dagens lovverk og dagens fullmakter godt ivaretar de hemmelige tjenesters behov, men dette er selvsagt noe vi kontinuerlig må vurdere.

3. Ja, Venstre mener det er riktig å arbeide for økt åpenhet og økt demokrati. Venstre kan ikke se at det har vært en slik utvikling de siste årene. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) kom høsten 2012 med en rapport som viser regjeringens stadig økende hemmelighold og hvor såkalte R-notater har eksplodert under den sittende regjeringen. Transparency International har kritisert Nor-

ges institusjonelle ordningene for å hindre og avsløre korrupsjon på Stortinget og mener de er for svake blant annet fordi det ikke finnes noe lobbyregister. Venstre har lang tradisjon for å kjempe for økt åpenhet i offentlig forvaltning og foreslo 2001, 2003, 2007 og sist i 2009 [opprettelsen av et lobbyre-](#)

[gister](#) for de for dem som oppsøker Stortinget, departementene og statsministerens kontor. Forslagene ble nedstemt. Vi har også en lang tradisjon for å utvide stemmeretten. Nå er vi medforslagsstiller til et grunnlovsforslag for å få senket [stemmerettsalderen til 16 år](#).

4. Venstre stemte i mot dette forslaget. Prinsipielt er vi skeptiske til å straffe enkeltpersoner for å planlegge terror. Vi mente dessuten at lovteksten var alt for vag. Vi stemte derfor imot og fremmet et [forslag om at alle de nye bestemmelsene må evalueres](#) etter tre år for å vurdere nytteverdien opp mot ulempe.

Godt valg!

Vennlig hilsen

Camilla Edi Hille (Rådgiver i Venstres Stortingsgruppe)

Arbeiderpartiet.no

1. Som andre sikkerhetstjenester har PST behov for at opplysninger de besitter ikke blir offentlig kjent. Dette er av avgjørende betydning for at tjenesten kan ivareta sine oppgaver. Enhver bør likevel kunne rette forespørsel til PST om de er registrert og evt søke innsyn i de opplysninger PST besitter. I den grad materialet ikke vil skade sikkerhetsmyndighetenes arbeid bør det gis innsyn i materialet.

2. Ap er opptatt av at lovverket skal ha en god balanse mellom sikkerhets hensyn og personvern. Med de siste endringene gjort i straffeloven våren 2013, mener Ap at fullmaktene til PST er tilstrekkelig og balansert.

3. Arbeiderpartiet mener svaret er ja på begge spørsmål. Dette er gjort gjennom demokratisk kontroll av PST, og at dette er sikret med et regelverk for tjenesten gitt av folkevalgte - et regelverk som definerer rammene for tjenesten, kontroll fra EOS-utvalget, domstolskontroll i enkeltsakene og tilsyn fra både påtalemyndighet og Justisdepartementet. I tillegg kommer tjenestens egen internkontroll.

4. Arbeiderpartiet og den rødgrønne regjeringen står bak forslaget, og støtter selvsagt dette.

Med vennlig hilsen

Arbeiderpartiets stortingsgruppe

Eli Anne Glomseth Hole (Politisk rådgiver)

1. Rødt er for å lovfeste ein permanent innsynsrett. Denne retten må gjelde alle dei hemmelege tenestene. Fordi det må vere avgrensingar som er vanskelege, ønskjer Rødt å samarbeide mellom anna med OPO om utforminga av eit framlegg til ny lov.

2. Rødt vil arbeide for å oppheve mest muleg av den såkalla anti terror-lovgivinga som først regjeringa og seinare Stortinget innførte frå hausten 2001.

3. Rødt oppfatter det siterte utsagnet som ei klok politisk erklæring som regjeringa og Stortinget dessverre ikkje har følgt opp i praksis. Brei politisk mobilisering er beste medisin for å begrense rekrutteringa til grupperingar som planlegg terrorhandlingar. Alle terrorhandlingar i Norge i dei siste 40-50 åra har vorti utført av ytterleggående høgreaktivistar eller av utanlandske agentar, slik som da eit Mossad-team drap Ahmed Bouchiki på Lillehammer i 1972. Når dei hemmelege tenestene ikkje har hatt fokus mot desse miljøa, er det verre feil enn naivitet som er årsaka.

4. Rødt meiner denne lovendringa tar eit langt steg vidare i retning av å straffe tankar og ikkje berre handlingar. Dei første stega i den retninga kom jo med daverande justisminister Odd Einar Dørum si anti terror-lov hausten 2001. Rødt deler synspunkta til direktøren i Datatilsynet som mellom har sagt at justisministeren sitt lovframlegg var «farlig nær å foreslå å kriminalisere borgernes tanker». Han sa og at «forslagene fra PST kan stride mot menneskerettighetene.» Det er farleg med slike lovendringar som gir enda større fullmakter til hemmelege tenester som har visst seg uegna til å bekjempe terror. Se ellers svar på spørsmål 3. mvh. Fredrik V. Sand (kontorsekretær og AU-medlem i Rødt)

1. SV er positivt til å gi borgerne innsyn etter en viss tid. Vi har programfestet at borgerne bør få vite det staten vet om dem.
2. SV mener de hemmelige tjenestenes fullmakter går langt nok i dag. Vi vil ikke arbeide for en generell utvidelse av dem.
3. Vi mener at målsettingen er god. Vi må kombinere momentene statsministeren pekte på: Vi vil verne om friheten vår, og samtidig ta trusselen fra ekstreme miljøer på største alvor. Det er viktig å følge med på ekstreme grupper uavhengig av hvilken politisk farge eller religiøs retning gruppene tilhører. SV tror vi har lyktes med balansegangen til nå, men er bevisst farene ved økt overvåkning over tid.
4. SV var i utgangspunktet skeptisk til endringene i straffeloven vedrørende soloterror, men støttet intensjonen om lovgivning som vil gjøre oss bedre i stand til å forhindre terror.

For mer om SVs syn på overvåkning, se kronikken til SV-leder Audun Lysbakken og SV-nestleder Bård Vegar Solhjell her:

<http://www.dagbladet.no/2013/08/30/kultur/meninger/hovedkronikk/kronikk/overvakning/28978779/>

SV har foreslått å sette ned en kommisjon som bl.a skal undersøke det samlede overvåkningstrykket nordmenn er utsatt for. Les mer om saken her: <http://sv.no/Siste-nytt/SV-vil-ha-ny-Lund-kommisjon>

Mvh,
Aleksander Dypvik Myklebust (Sekretariatet, Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe)

1. Ordningen må gjøres permanent. Innsyn etter den "overvåkedes" ønske.
2. Overvåkingshysteriet har gått for langt. Vi vil ha mindre overvåking av enkeltmennesker. Grunnlaget for overvåkingen må være basert på en kriminell virksomhet definert i en instruks. Ikke på politisk virksomhet.
3. Vi må ha mer demokrati ikke minst i media. I dag dekkes sensur av småpartier bak redaksjonen frihet for å få fram det de selv ønsker. Skal alle med som Stoltenberg sa etter 22. juli 2011 så må det få følger bl.a. for NRK. I denne valgkampen er hans ord gjort til svada. Halve partifloraen i Norge holdes unna media da de ikke er "interessante" nok.
4. Soloterrorisme kan ikke møtes med bare mer overvåking. Tvert om er det en større frihet for tanken som trengs. Med det nye forslaget kan en hver skummel tanke om voldsutøvelse føre til straff. Hvem har ikke hatt tanker om å myrde kjærringa i opphetede diskusjoner? Fylleprat blir tatt som ren sannhet og tankepolitiet kan intervensere når de finner det riktig. NSAs snoking i vår e-post m.m. i USA har vist at vi er på gal vei.

Harald Reppesgaard, NKP

PARTIENE PÅ GLI I SPØRSMÅLET OM INNSYNSLOV

KOMMENTAR AV TORGNY HASÅS, STYREMEDLEM I OPO

OPOs spørreundersøkelse blant partiene i forbindelse med stortingsvalget viser at det er betydelig sympati for kravet om en permanent innsynslov. Til og med Arbeiderpartiet ser ut til å ha endret standpunkt.

OPO har sendt ut fire spørsmål til partiene (se over). Et av disse spørsmålene dreide seg om kravet om en permanent innsynslov:

«Etter Lund-kommisjonens rapport i 1996 ble det i noen år gitt innsyn i dokumenter fra Overvåkingspolitiet gjennom en egen innsynsordning.

«Hvordan stiller deres parti seg til å gjøre denne ordningen permanent slik at alle kan få innsyn i dokumenter fra de hemmelige tjenestene etter en viss tid og etter bestemte prosedyrer?»

Sju partier har tatt seg bryet med å svare. Arbeiderpartiet svarer at alle bør kunne rette en henvendelse til PST for å søke, og bør kunne gis innsyn i det materialet som ikke vil skade sikkerhetsmyndighetene.

Rødt, Senterpartiet og Venstre stiller seg positive til en permanent ordning, mens Kristelig Folkeparti sier at de i prinsipper er åpne for en liknende ordning i fremtiden.

Det er ikke første gang politikerne åpner for en permanent innsynslov. Da Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité behandlet EOS-utvalgets årsmelding for 2009 uttalte komitéen.

«Komiteen mener derfor at spørsmålet om en permanent innsynsrett bør vurderes. I denne forbindelsen bør det høstes erfaringer med den midlertidige innsynsloven som kom i etterkant av Lund-kommisjonens gransking av ulovlig overvåkning.»

HØYRE OG FREMSKRITTPARTIET HAR IKKE TATT SEG BRYET MED Å SVARE PÅ VÅR HENVENDELSE.

SV ønsker å sette ned en kommisjon som skal undersøke, kartlegge og vurdere den samlede overvåkingen norske innbyggere utsettes for.

Hovedformålet er å danne et bilde av summen av overvåking som norske innbyggere utsettes for, hvordan overvåkingen foregår, og hvordan den har utviklet seg over tid, samt konsekvensene overvåkingen har for ytringsfrihet, personvern og tilliten i samfunnet.

Vi ønsker at kommisjonen skal ta for seg fire områder:

- Omfanget av overvåking
- Drivere for økt overvåking
- Innbyggernes vern mot overvåking
- Gjøre en vurdering av behovet for sterkere personvern

Bakgrunn: 11. september 2001 og 22. juli 2011 var hendelser som rystet Norge og Vesten. Befolkningen forventer med rette at politikere og myndigheter tar grep for å hindre nye angrep. En effektiv sikkerhetstjeneste og et politi med tilgang på forholdsmessige tvangsmidler er et nødvendig onde.

De siste årene er lovhjemlene for overvåking betydelig utvidet. Samtidig har datateknologien og tjenester på nett utviklet seg formidabelt. Større mengder persondata enn noen gang eksisterer elektronisk. Det er grunn til å tro at statlige og private aktører betydelig har økt sin aktivitet knyttet til å lese slike data.

Bildet underbygges av avsløringer som PRISM/xKeyscore i USA, og rapporter om stadig økt internasjonal overvåking fra kinesiske myndigheter. Også EUs overvåkningsaktivitet tiltar. Datalagringsdirektivet (DLD) er pålagt innført i hele EU/EØS-området. Om det gjennomføres som planlagt vil overvåkingstrykket bli større, og faren for misbruk av persondata og inngriper i retten til privatliv øke.

I tillegg har norsk etterretning og sikkerhetstjeneste en historie med omfattende lovlig så vel som ulovlig overvåking. Det er videre godt kjent at opplysninger deles med samarbeidende tjenester, men omfanget av slik utveksling, og reguleringene av det, er ikke tilstrekkelig belyst.

På bakgrunn av det over beskrevne trengs en kommisjon som grundig kartlegger og vurderer overvåkingssituasjonen fra fire perspektiver:

- 1) Den enkelte innbyggers situasjon, særlig forholdet til retten til privatliv.
- 2) Overvåkingens innvirkning på ytringsfrihet, personvern og tillit i samfunnet.
- 3) Statlig, ikke-militær data- og informasjonssikkerhet.
- 4) Næringslivets data- og informasjonssikkerhet, herunder vern mot industrispionasje.

¹ Skrevet 16.08.2013. Forfatter: Aleksander Dypvik Myklebust. Innspill og bidrag fra Snorre Valen og Magnus Forsberg. Oppdateringer 22.08.2013 ved Thor Egil Braadland og Aleksander Dypvik Myklebust, og 25.08.2013 ved Aleksander Dypvik Myklebust.

Mandatskisse:

Kommisjonen skal undersøke, beskrive og vurdere:

A. Omfanget av overvåkning

- Kartlegge den samlede overvåkingen norske innbyggere blir utsatt for av norske offentlige og private aktører.
- Kartlegge den samlede overvåkingen norske innbyggere blir utsatt for av utenlandske offentlige og private aktører.
- Gi en vurdering av hvordan den samlede overvåkingen av norske innbyggere har utviklet seg over tid

B. Drivere for økt overvåkning

- Gi en beskrivelse av hvordan overvåkingsteknologi har utviklet seg over tid, og av hvordan dette har påvirket mulighetene for overvåkning.
- Gi en fremstilling av utviklingen i hjemmelsgrunnlaget for overvåkning, og vurdere betydningen denne utviklingen har hatt for det samlede overvåkingstrykket.
- Gi en beskrivelse av hvilke sikkerhetspolitiske vurderinger som har ligget bak utviklingen i overvåkingen.
- Få innsyn i alle retningslinjer og styringsdokumenter som regulerer de hemmelige tjenestenes innsamling av informasjon om norske innbyggere
- Kartlegge hvilken informasjonsutveksling som skjer mellom Norge og andre lands myndigheter av persondata og etterretningsinformasjon om norske innbyggere.

C. Innbyggernes vern mot overvåkning

- Gi en fremstilling av de rettssikkerhetsgarantier og kontrollmekanismer som finnes på overvåkingens område.
- Gi en vurdering av hvorvidt de gjeldende rettssikkerhetsgarantier og kontrollmekanismer gir den enkelte innbygger tilfredsstillende vern.
- Vurdere om EOS-utvalgets mandat, ressursituasjon og arbeid er tilfredsstillende.
- Kartlegge og vurdere den offentlige ikke-militære data- og informasjonssikkerheten.
- Vurdere konsekvensene overvåkingen har og kan få for tilliten mellom innbyggerne og myndighetene, og for tilliten innbyggerne imellom.
- Vurdere hvilken risiko forskjellige typer informasjon kan utgjøre for den enkelte innbygger, enkeltvis eller sammenholdt. Herunder data hentet fra:
 - E-post
 - Mobildata
 - Betalingsinformasjon/kredittkort
 - Passeringer i bomstasjoner
 - Trafikkreisekort
 - Telefonkataloger
 - Skattelister
 - Overvåkningskameraer
 - Netthandel
 - Wi-Fi-nett
 - Nettverkstjenester (som Facebook og LinkedIn)
 - Andre sosiale medier (Twitter, Instagram, m.fl)

D: Behovet for sterkere personvern

Vurdere hvorvidt norske og utenlandske selskaper som leverer tjenester over internett til norske innbyggere bør underlegges nye regler som begrenser adgangen til å dele informasjon med utenlandske myndigheter og selskaper.

- Anbefale tiltak for å bedre den offentlige ikke-militære data- og informasjonssikkerheten.
- Kartlegge og vurdere det norske næringslivets data- og informasjonssikkerhet, herunder hvorvidt vernet mot industrispionasje er tilfredsstillende.
- Anbefale tiltak for å bedre næringslivets data- og informasjonssikkerhet.

Om kommisjonens sammensetning

Kommisjonens sammensetning vil være av stor betydning. Oppdraget er spesielt krevende og berører kontroversielle politiske spørsmål. Medlemmene bør ha variert bakgrunn, og aktive politikere bør ikke sitte i kommisjonen. Medlemmene bør ha yrker og posisjoner som muliggjør frie og uavhengige vurderinger, uten frykt for karriere, stilling eller fremtidige offentlige oppdrag. I særdeleshet gjelder dette kommisjonens leder.

Om kommisjonens tilgang til informasjon

Kommisjonen må gis vid adgang til innsyn i kilder som er unntatt offentlighet, herunder (ikke uttømmende) arkiver i vid forstand, data- og telenettverk, serverparker og kontrollsentraler. Kommisjonen må kunne gjennomføre intervjuer/avhør der de som høres overfor kommisjonen er unntatt taushetsplikt. Stortinget må sørge for de nødvendige vedtakene om dette når kommisjonen nedsettes og mandatet gis.

HVORFOR USAS OVERVÅKNING BURDE BEKYMRE OSS

NORDMENN FLEST TAR IKKE INNOVER SEG DET HÅRREISENDE
VED USAS OVERVÅKNING AV MEG, DEG, ALLE.

AV LITTERATURVITER FRODE HELMICH PEDERSEN

Edward Snowdens avsløringer av den amerikanske etterretningstjenestens globale overvåkning, gjør det rimelig å anta at også de fleste nordmenn overvåkes – i hvert fall når det gjelder våre aktiviteter på internett.

Likevel har norske politikere vært påfallende tilbakeholdne med å kommentere saken. Kontrasten er i så måte stor til debatten som har rast i Tyskland, der Angela Merkel har måttet tåle skarp kritikk for å ha tillatt amerikanerne å spionere på tyskere. Her hjemme er stemingen (mildt sagt) mer avventende, selv om Venstre, SV og Rødt har fremført noen generelle protester.

Blant de aller mest ordknappe er Høyres Michael Tetzchner, [som til Aftenposten sier at han ikke synes han har tilstrekkelig informasjon](#) til å ytre noen kritikk av amerikanske myndigheter – skjønt han tydeligvis vet nok til å kalle Edward Snowden en «forræder».

FORBRUKERVEILEDNING FRA ETTERRETNINGSTJENESTEN

De av oss som kjenner seg opprørte over å bli overvåket av en fremmed makt, ble [på P2s nyhetsmor-gen på mandag](#) forsøkt beroliget av sjefen for Norges etterretningstjeneste, Kjell Grandhagen. Han forklarte at nordmenn burde være «mer bekymret for personopplysninger de legger ut på internett enn for å bli overvåket av utenlandsk etterretning».

Ifølge Grandhagen er USAs etterretningstjeneste nemlig ikke interessert i hva «vanlige mennesker» foretar seg. Det fins det derimot mange svindlere som er, derfor bør man være forsiktig med hvilke personopplysninger man legger ut på nett. I møte med historiens største overvåknings-skandale, svarer Grandhagen med forbrukerveiledning.

MANGEL PÅ GODE ARGUMENTER

Noe av det mest påfallende ved den norske reaksjonen på skandalen, er at selv folk som er sterkt imot overvåkingen, synes å sitte inne med få slående argumenter. Ta for eksempel BTs Frode Bjerkestrand, som har vært tydelig i sin støtte til både Bradley Manning og Edward Snowden. Selv han blir

nokså puslete [når han skal forklare hvorfor han er imot overvåkingen](#). Argumentet hans går ut på at vi, dersom vi aksepterer den, gir avkall på «retten til privatliv; til å ha hemmeligheter, til å snakke, flørte, krangle, slåss og kline, uten at noen ser oss over skulderen».

Det er ikke vanskelig å være enig med ham her, men dersom dette var hele problemet, ville Grandhagens poeng tross alt hatt noe for seg. For hvorfor skulle amerikansk etterretning bry seg om nordmenn som kliner, krangler eller slåss? Her bør man nok tenke seg om minst to ganger.

«COLLECT IT ALL»

Grandhagens poeng er at etterretningsorganisasjonene har begrenset med ressurser, og derfor må konsentrere seg om særlig farlige individer og grupper. Altså har «vanlige mennesker» intet å frykte. Faktum er imidlertid at NSA jo virkelig innhenter og lagrer informasjon om de fleste, uavhengig av enhver form for mistanke. [Washington Post oppsummerte prinsippet bak NSAs overvåking](#) med mottoet: «collect it all» – saml inn alt sammen.

Hva betyr «alt sammen»? Ganske mye, viser det seg. NSA-databasen Mainway har allerede lagret metadata for noe slikt som 1.9 billioner telefonsamtaler (både innenriks og utenriks), så man til enhver tid kan lage en treffsikker profil av en hvilken som helst telefonbruker i USA.

I tillegg til dette kommer datasystemet XKeyscore, som var hemmelig inntil det nylig [ble avdekket av The Guardian-spaltisten Glenn Greenwald](#) (på bakgrunn av dokumenter lekket av Snowden). Med NSAs egne ord brukes dette systemet til å samle inn «nesten alt en bruker gjør på internett», inkludert eposter, chat-logger og browser-historie.

Vi snakker altså ikke bare om muligheten til å følge med «live» på internettaktiviteten til en person som er kommet i etterretningstjenestens søkelys, men om en systematisk lagring av så godt som alt internettbrukere gjør, uavhengig av nasjonalitet. NSAs tjenestemenn trenger knapt noen begrunnelse overhodet for å hente ut denne søkbare informasjonen.

SAMMENLIGNINGEN MED STASI

Dermed blir det neste spørsmålet: Hva i all verden trenger NSA alle disse opplysningene til? Man kunne stilt det samme spørsmålet til Stasi, etterretningstjenesten i det tidligere DDR. På det meste åpnet Stasi ca. 90.000 brev daglig. Innholdet ble forsiktig kopiert og lagret, før brevet ble sendt videre til adressaten, som forble uvitende om det inntrufne. Filosofien bak denne fremgangsmåten var nøyaktig den samme som NSAs: Det finnes ikke noe slikt som unyttig informasjon. Vi snakker her om en dypt totalitær tankegang.

Så hva kan informasjonen brukes til? For Stasi var den særlig nyttig under avhør, da de mange personopplysningene gjorde forhørsoffiserene bedre i stand til å skremme og manipulerte den avhørte. Siden myndighetene i DDR ikke kunne vite hvem som ville fremstå som en potensiell statsfiende fra den ene dagen til den neste, var det best å samle informasjon om absolutt alle.

Noe lignende er nå i ferd med å skje i USA. Både Manning og Snowden var det Grandhagen kaller «vanlige mennesker» – inntil de plutselig ikke var det. Heller ikke amerikanske myndigheter kan i dag vite hvem som i morgen finner ut at de vil utøve sivil ulydighet, for eksempel ved å avsløre regimets ubehagelige hemmeligheter. Altså er det mest hensiktsmessig å vite det meste om de fleste.

UROVEKKENDE UTSIKTER

Det er i realiteten ingen som kan vite hva den informasjonen NSA sitter på vil bli brukt til. Ifølge avsløringer fra [The New York Times](#), [The San Fransisco Chronicle](#) og [Reuters](#) finnes det allerede indikasjoner på at ulovlig innhentet informasjon er blitt brukt i etterforskningen av vanlige straffesaker. Dette er første skritt på veien mot en politistat. Siden programmet er hemmelig, fins det heller ingen demokratisk kontroll med hvor informasjonen havner. Vi vet at etterretningsinformasjon er en ettertraktet valuta mellom stater, noe som åpner opp for en hel mengde urovekkende muligheter.

Tenk deg for eksempel at en nordmann eller en svenske diskuterer politikk med en regimekritisk tyrkisk venn via epost. Forestill deg videre at USA trenger Tyrkias hjelp til ett eller annet, for eksempel bruk av militære flyplasser. Hvem kan da garantere at USA ikke kjøper seg Tyrkias velvilje ved å gi dem informasjon om opposisjonelle tyrkere?

De mulige scenarioene er endeløse. Siden ingen kan vite hvem som til slutt vil ende opp med informasjonen, kan den i prinsippet brukes til å skade, forfølge eller sverte en hvilken som helst kritiker av et hvilket som helst regime på kloden. Dette er i sannhet skremmende utsikter, og burde bekymre også oss «vanlige» mennesker.

Link:

Publisert 07.08.2013, kl. 11:11

<http://www.nrk.no/ytring/1.11169656>

OVERVÅKINGSPROGRAMMET PRISM

PRESSEMELDING FRA DATATILSYNET

(Publisert: 24.08.2013)

PRISM ER ET HEMMELIG ELEKTRONISK OVERVÅKINGSPROGRAM SOM OPERERES AV USAS NATIONAL SECURITY AGENCY (NSA). DIREKTØR I DATATILSYNET, BJØRN ERIK THON, HAR SENDT BREV TIL JUSTIS- OG BEREDSKAPSMINISTEREN OG BEDT OM Å FÅ KLARHET I FLERE FORHOLD RUNDT PRISM.

Bakgrunnen for henvendelsen er avsløringen den tidligere NSA-ansatte Edward Snowden gjorde i samarbeid med Washington Post og the Guardian i juni 2013 om eksistensen av PRISM. Snowden friga dokumenter som beskrev at PRISM overvåker og samler inn informasjon om trafikkmønster og trafikkdata fra elektronisk kommunikasjon. Saken har vakt sterke reaksjoner i mange land, også her i Norge.

I august sendte Working Party 29, som er et rådgivende organ for personvern under EU-kommisjonen, et brev til EU-kommisjonær Viviane Reding, der det ble bedt om avklaring på en rekke spørsmål.

OPPLYSNINGER OM NORSKE BRUKERE?

Spørsmålene Bjørn Erik Thon stiller bygger på det samme. Han ønsker å vite mer om hvilke data som er samlet inn i PRISM-programmet og hvor opplysningene kommer fra. Thon ønsker også en nærmere redegjørelse for i hvilken utstrekning data lagret hos amerikanske selskaper av norske brukere, har vært gjenstand for innsamling og bruk av amerikanske sikkerhetsmyndigheter.

Link til brev til dep:

http://www.datatilsynet.no/Global/05_vedtak_saker/2013/13-00894-1%20Overv%c3%a5kningsprogrammet%20PRISM%20484438_2_1.pdf

Link til brev fra Working Party

http://www.datatilsynet.no/Global/05_vedtak_saker/2013/20130813_Letter%20to%20VP%20Reding%20final.pdf

UTTALELSE FRA OPOS ÅRSMØTE.

Årsmøtet i OPO har med merket oss avsløringene av Christian Høibøs virksomhet som infiltratør for PST over en periode på 10 år. Årsmøtet konstaterer at opplysningene om dette er bekreftet av PST.

Årsmøtet i OPO ber EOS-utvalget opplyse om utvalget er blitt opplyst om arten og omfanget av PSTs bruk av denne infiltratøren.

Årsmøtet i OPO ber likeledes EOS-utvalget undersøke om PST har begått overvåking av lovlig politisk virksomhet i forbindelse med de handlinger som er begått av Christian Høibø.

Avsløringene har også vist at Høibø har opptrådt som provokatør, bl.a. ved lovlige demonstrasjoner .

Vi ber derfor EOS utvalget vurdere om PST har gjort seg skyldig i andre straffbare handlinger i denne forbindelse, som f.eks. medvirkning til voldsutøvelse, skadeverk, ordensforstyrrelser etc.

OPO ser alvorlig på at PST nok en gang ser ut til å ramme lovlig politisk virksomhet - klart i strid med gjeldende norsk lov.

REFERAT OPOS ÅRSMØTE 2013

26.2.2013 18:00

Tilstede : styret (3) og 5 medlemmer

1. **Konstituting**

Møtet ble ønsket velkommen av leder Geir Hovland. Det var ingen innvendinger mot innkalling. Kjell Horn ble valgt til møteleder. Tor Bernhardsen ble valgt til referent.

2. **Styrets årsmelding**

Årsmelding ble gjennomgått av møteleder. Arets melding er skrevet utifra pkt.7 om OPOs framtid og tar derfor for seg hele OPOs levetid.

OPOs hjemmesider (opo1.no) er ikke oppdatert med innkalling til årsmøtet og de siste bulletinene (2012 og 2013).

Årsmeldinga inneholder lite om aktiviteten i 2012 og ikke aktuelle satyremedlemmer.

Møtet

3. **Regnskap**

Innbetalt kontingent i regnskapet for 2012 skyldes at kontingent for 2012 i hovedsak ble innbetalt i 2013 og det er ikke utsendt innbetalingsgiroer for 2013 ennå.

4. **Melding fra revisor**

Revisor var tilstede og presenterte sin miending

Regnskapet med et underskudd på 24.086,53 ble godkjent

5. **Budsjett**

Utsatt til etter punkt 7

6. **Pause**

7. **OPOs framtid og mulige avvikling**

Geir Hovland innledet om OPOs utgangspunkt og OPO i dag. OPOs problem er lav rekruttering. Uten nye medlemmer med arbeidskapasditet kan det ikke forventes OPO-aktivitet utover dagens nivå. Et alternativ er å nedlegge OPO ved neste årsmøte.

Bland innvendingene mot å nedlegge er OPOs kunnskaper og erfaringersom viktig høringsinstans. Kan vi videreføre dette som en epostliste med basis i hjemmeside/Facebok-side? Ide til arbeid : Sammenligne politiets arbeid mot ransmiljøet etter NOKAS-ranet med arbeidet etter 21.7.

Aktuelt for 2013 :

- Konsentrere seg om permanent innsyn
- Ta opp aktuelle saker (søm Høibø/US ambassade)
- Høringsinstans
- Brev til EOS-utvalget om Høibø
- Hyppigere e-poster til alle medlemmer med aktuell info

8. **Budsjett**

Utifra diskusjonen i punkt 7, ble kontingenten satt til 250 kr. Styret lager et nytt budsjett som kan godkjennes pr epost.

9. **Innkommne forslag**

Leder og revisor hadde laget et forslag til uttalelse fra årsmøtet om Høibø-saken. Årsmøtet ønsket at spørsmål om EOS-utvalget hadde vært informert og om PSTs innflytelse på Høibø, skulle med i uttalelsen. Det nye styret fikk i oppgave å redigere og sende ut uttalelsen

10. Valg

Valgkomiteen innstilte på gjenvalg. Det kom forslag på Torgny Hasås som styremedlem og Dag Norum og Ove Pettersen som medlemmer av representantskapet. Alle ble valgt.

Styret består nå av :

Geir Hovland, Kjell Horn, Tor Bernhardsen, Åsmund Langsether og Torgny Hasås.

Representantskapet består nå av:

Erling Folkvord, Gro Fossen, Unni Hagen, Ivar Nygaard, Berit Rusten, Olav Svorstøl, Dag Norum og Ove Pettersen

11. Valg av revisorer

Dag Tangen og Dag Norum ble gjenvalgt

12. Valg av valgkomité

Unni Hagen og Ivar Nygård ble gjenvalgt